

Læsisstefna Njarðvíkurskóla

-læsismenning og verklag-

Lestu meira, lestu betur!

Menntun - Mannrækt

Skólaárið 2021-2022

1	LÆSISSTEFNA NJARÐVÍKURSKÓLA.....	6
2	LESTRARMENNING	7
3	LESTUR.....	8
3.1	LESTRARKENNSLUADFERÐIR - 1. BEKKUR	8
3.2	HLIÓÐAÐFERÐIN	8
3.3	HEILDARAÐFERÐ/LESTUR.....	8
3.4	KÓRLESTUR.....	8
3.5	LESTUR MEÐ ÓLÍKUM RÖDDUM	8
3.6	GREINARMERKIN.....	9
3.7	SAMLESTUR	9
3.8	ÚTVARPSLEIKHÚS	9
3.9	ENDURTEKINN LESTUR MEÐ FÉLAGA	9
3.10	SAMPÆTT LESFIMIKENNSLA	10
3.11	EITT SKREF Í EINU	10
3.12	ÆFINGIN SKAPAR MEISTARANN	10
3.13	MÓTUN HENDINGA	10
3.14	VINALESTUR.....	11
3.15	ORÐHLUTALEIÐ.....	11
3.16	HUGTAKAKORT	11
3.17	PALS	11
3.18	K-OG G PALS	11
3.19	SPIL OG LEIKIR	12
3.20	NESTISLESTUR	12
4	NEMENDUR MEÐ ÍSLENSKU SEM ANNAÐ MÁL.....	12
5	LESTRARÞJÁLFUN	12
5.1	LESTRARÞJÁLFUN Í SKÓLA	12
5.2	MARKMIÐ MEÐ LESTRARÞJÁLFUN HEIMA	13
6	VERKLAGSREGLUR UM HEIMALESTUR Í 1.-10. BEKK	14
6.1	LESTRARKENNSLA OG ÞJÁLFUN/ÆFING.....	14
7	HUGMYNDIR AÐ LESTRARÞJÁLFUN FYRIR HEIMILIN	14
7.1	STUÐNINGUR OG LEIÐSÖGN VIÐ LESTUR	14
7.2	ENDURTEKINN LESTUR MEÐ TÍMATÖKU.....	14
7.3	SAMLESTUR	15
7.4	PARALESTUR	15
7.5	BERGMÁLSLESTUR.....	15
7.6	LEIÐBEINANDI LESTUR OG STUÐNINGUR	15
7.7	ÞAÐ ER GOTT AÐ LESA - LESTRARLAGIÐ	15
7.8	AÐ HLUSTA OG LESA	15
7.9	HVAÐ GET ÉG GERT?.....	15
8	LESTRARERFIÐLEIKAR	15
8.1	LESBLINDA (DYSLEXÍA)	16
9	NÁMSVER OG SÉRÚRRÆÐI Í NÁMI	16

10	BRÁÐGERIR NEMENDUR	17
11	SKÓLABÓKASAFNIÐ	17
12	MATSTÆKI LESFERILS	18
12.1	LESFERILL	18
12.2	LESFIMPRÓF.....	18
12.3	MATSRAMMI FYRIR LESFIMI	19
13	ÞJÁLFUNARAÐFERÐIR OG ÁHERSLUR FYRIR 1.-10. BEKK VEGNA MATSRAMMA Í LESFIMI Á LÆSISVEF MMS	21
13.1	EFTIRFYLGNI ÞEGAR FYRIRLÖGN LESFIMIPRÓFA ER LOKIÐ.....	21
13.2	SJÓNÆNN ORÐAFORÐI (LESTUR STAKRA ORÐA).....	21
13.3	ORÐLEYSULESTUR	21
13.4	NEFNUHRAÐAPRÓF	22
13.5	STAFAPÉKKING MMS.....	22
14	LESSKILNINGUR	22
14.1	KENNSLUÁÆTLUN Í LESSKILNINGI FYRIR SKÓLAÁRIÐ Í HVERJUM ÁRGANGI (LÆSI).....	23
14.2	KENNSLUAÐFERÐIR Í LESSKILNINGI -BÓKIN EFLUM LESSKILNING - BERGLJÓT V. JÓNSDÓTTIR	25
14.3	ORÐARÚN	26
15	HLUSTUNARSKILNINGUR	27
16	LESSKILNINGS- OG HLUSTUNARSKILNINGSPRÓF	28
17	STAFSETNING	28
17.1	ÞRÓUN STAFSETNINGARKUNNÁTTU Í FIMM STIGUM	28
18	RITUN	29
18.1	TAFLA FYRIR RITUN	29
19	SKRIFT	29
20	MATSTÆKI/SKRÁNINGAR -SKIMANIR OG PRÓF	30
20.1	UM FYRIRLÖGN OG FYRIRGJÖF Í LESFIMIPRÓFI	30
20.2	MARKVISS SKRÁNING Í SKÓLA OG EFTIRLIT	30
20.3	SAMRÆMD KÖNNUNARPRÓF	30
20.4	LOGOS (6. OG 9. BEKKUR)	30
20.5	TOLD 2P OG 2I MÁLÞROSKAPRÓF	31
20.6	HLJÓÐFÆRNI	31
20.7	MILLI MÁLA PRÓFIÐ.....	31
21	LESTRARVIKA (LESTRARÁTAK)	31
22	TÖLVUR/ SPJALDTÖLVUR, KENNSLUFORRIT	32
23	UPPLESTRARKEPPNI	32
23.1	STÓRA UPPLESTRARKEPPNIN Í 7. BEKK	32
23.2	LITLA UPPLESTRARKEPPNIN Í 4. BEKK	32
24	ÚTSKÝRING Á MATSTÁKNUM Í LESFIMI/VIÐMIÐ VIÐ LOK SKÓLAÁRSINS Í MAÍ	33

25	FYRIRLAGNARTAFLA (LESFIMIPRÓF, STUÐNINGPRÓF OG STAFAKÖNNUN)	33
26	LESSKILNINGSPRÓF.....	35
27	SAMFELLA MILLI SKÓLASTIGA (BRÚUM BILIÐ).....	36
28	EFTIRFYLGNI.....	37

1 Læsisstefna Njarðvíkurskóla

„Meginmarkmið læsis er að nemendur séu virkir þátttakendur í að umskapa og umskrifa heiminn með því að skapa eigin merkingu og bregðast á persónulegan og skapandi hátt við því sem þeir lesa með hjálp þeirra miðla og tækni sem völ er á“

(Aðalnámskrá grunnskóla, 2011, bls. 19).

Þar sem færni í lestri er undirstaða fyrir allt nám leggur Njarðvíkurskóli áherslu á lestrarkennslu í 1.-10. bekk. Við álítum að þó nemendur hafi náð grunntækni í lestri þurfi þeir að halda áfram að bæta sig í þessu mikilvæga fagi. Að vinna með lestur er ferli sem þarf að vera í sífelldri endurskoðun og kennslan þarf þess vegna að taka mið af því sem reynist farsællast hverju sinni. Þjálfunin á að vera sameiginlegt verkefni heimilis og skóla og áherslur taka mið af stöðu nemandans hverju sinni.

Í tengslum við lestrarþjálfun skólans eru hraðamarkmið í lesfimi fyrir hvern árgang sem sýna ákveðinn orðafjölda á mínútu. Einnig eru metnir þættirnir tjáning, hljómfall og hendingar og flæði. Til að öðlast góðan skilning á texta er ekki nægilegt að lesa mikið. Það þarf einnig að beita markvissum lesskilningsaðferðum. Góður lesskilningur þróast yfirleitt ekki af sjálfu sér. Því er mikilvægt að byrja að kenna fjölbreyttar lesskilningsaðferðir sem efla jafnt; orðaforða, málsskilning, ályktunarhæfni, nýtingu bakgrunnsþekkingar, námsvitund og aðrar þær aðferðir sem efla lesskilning frá upphafi grunnskóla. Mikilvægt er að allir nái góðum tókum á þessum þáttum.

Í læsisstefnu Njarðvíkurskóla birtast áherslur skólans í lestrarkennslu og lestrarþjálfun. Þar er að finna hagnýtar upplýsingar og leiðir fyrir kennara og foreldra/forráðamenn til að aðstoða nemendur. Í læsisstefnunni er fjallað um mismunandi kennsluaðferðir í lestri, matstæki, stuðning ef markmið nást ekki, eftirfylgni og læsismenningu. Mikilvægt er að nota fjölbreyttar kennsluaðferðir til að ná til sem flestra og styrkja áhugahvöt nemenda á margvíslegan hátt með því að tryggja að þeir hafi val um fjölbreytt lesefni og góðar lestrarfyrirmyndir. Mikilvægt að leggja áherslu á lestrarhvetjandi umhverfi þar sem bækur eru sýnilegar í kennslustofum og aðgengilegar nemendum.

2 Lestrarmenning

Læsi er lykill að lífsgæðum og því er mikilvægt að búa til góða lestrarmenningu í skólanum með því að leggja mikla áherslu á jákvætt viðhorf til lestrar, þannig að nemendur hafi ánægju af lestri og þjálfist í að velja sér lesefni við hæfi og sem vekur áhuga þeirra. Grundvöllur fyrir góðum árangri nemanda í læsi er fyrst og fremst góð samvinna milli heimilis og skóla. Hlutverk skólans í lestrarnámi nemenda er að ná markmiðum læsisstefnunnar með mælanlegum hætti, byggja stoðir og leiðir til að nemendur geti náð markmiðunum, tryggja að kennarar fylgi læsisstefnunni í starfi sínu og sinni þeim verkefnum og skyldum sem hverjum árgangi eru falin, sjá til þess að kennarar þekki til fjölbreyttra kennsluaðferða og nýti sér þær og sjá til þess að nemendur sem ná ekki að fylgja almennum markmiðum læsisstefnunnar fái aðstoð í samvinnu við heimilið. Skólabókasafnið leikur stórt hlutverk í allri lestrarmenningu en þangað sækja nemendur lesefni og gefst þeim kostur á að taka þátt í lestrarhvetjandi viðfangsefnum sem miðast við ólík áhugasvið. Yndislestur felur bæði í sér að nemendur lesi sjálfir og að lesið sé fyrir þá. Mikilvægt er að lestrarstundirnar séu markvissar og vel nýttar. Nestislestur þar sem kennari les upphátt fyrir nemendur í nestistíma er mikilvægur þáttur í lestrarmenningu Njarðvíkurskóla en við það skapast tækifæri til að kynna margvíslegar bókmenntir fyrir nemendum, efla hlustun, tal, orðaforða, skilning og samræður. Nestislestur þarf að vera fastur liður hjá nemendum í 1.-6. bekk.

Orð eru verkfæri hugsunarinnar – Lestur gerir alla snjalla

3 Lestur

3.1 Lestrarkennsluaðferðir - 1. bekkur

Í Njarðvíkurskóla er ekki unnið eftir einni ákveðinni lestrarkennsluaðferð í lestrarkennslu fyrir byrjendur. Nemendur sem hefja nám við skólann í 1. bekk koma með lestrarþekkingu úr leikskólanum og hafa fengið markvissan undirbúning og þjálfun undirstöðupáttta læsis; orðaforða, hljóðkerfisvitundar og orðþekkingar. Lestrarkennsla er skipulögð aðferð sem felur annars vegar í sér umskráningu bókstafa í orð og setningar sem er tæknilegur hluti lestrarnámsins og hins vegar merkingarlega greiningu textans sem er lesskilningsþátturinn.

3.2 Hljóðaaðferðin

Kenndir eru bókstafirnir í íslenska stafrófinu, hljóð þeirra og tákni. Þegar nemendur hafa heyrt hljóð og séð tákni byrja þeir að móta og skrifa bókstafinn þannig að samhæfing hugar og handar æfist. Fyrst eru kenndir nokkrir bókstafir og síðan er næsta skref að tengja saman hljóðin og mynda með þeim mælt mál sem felur í sér orð og síðan setningar. Í upphafi lesa nemendur stutt orð en fara smám saman að lesa lengri orð og setningar.

3.3 Heildaraðferð/lestur

Nemendum sem gengur illa að festa í minni tákni þ.e. heiti og hljóð bókstafanna hentar þessi aðferð vel. Unnið er út frá heilum setningum og þær síðan bútaðar niður í smærri einingar (orð-samstöfur-hljóð).

3.4 Kórlestur

Nemendur og kennari lesa saman texta upphátt. Aðferðin veitir skemmra komnum lesurum góðan stuðning við lestur á þungum texta en við kórlestur lesa nemendur allan textann í stað þess að lesa e.t.v. aðeins eina línu eins og í skiptilestri. Kórlestur getur tekið á sig margar myndir og ræðst val á kórlestrartegund af markmiði kennara hverju sinni.

3.5 Lestur með ólíkum röddum

Þetta er mjög skemmtileg leið til að þjálfa lesfimi en hún getur einnig skapað umræður um það hvernig hægt er að hafa áhrif á merkingu texta með því að lesa hann með ólíkum

röddum; að skipta honum upp í hendingar á mismunandi hátt og hvernig við getum breytt merkingu texta með því að leika okkur með áherslur.

3.6 Greinarmerkin

Greinamerkin gefa lesurum vísbendingar um hvernig lesa eigi texta, bæði til að hann hljómi rétt og jafnframt til að merking textans komist til skila. Lesarar sem hafa ekki náð góðu flæði í lestri, lesa oft með eintóna rödd og veita greinarmerkjum og innihaldi texta litla eða enga athygli. Með því að kenna nemendum hvaða merkingu greinarmerkin hafa í lestri þá beinum við athygli þeirra að merkingu textans og þjálfum lesfimi þeirra. Aðferðin hentar vel til einstaklingskennslu eða til kennslu í litlum hópum.

3.7 Samlestur

Kennari og hópur nemenda lesa saman bók eða annan texta þar sem kennarinn leyfir nemendum að heyra í hverju gott lestrarlag er fólgið og styður jafnframt nemendur í glímunni við erfið orð í texta. Ýmist eru notaðar bækur með nægilega stóru lettri sem allir sjá eða bækur í rafrænu formi sem varpað er upp á tjald með skjávarpa.

3.8 Útvarpsleikhús

Lesfimiþjálfun getur reynt á nemendur og því er mikilvægt að tilgangur þjálfunarinnar verði augljós og umgjörðin skemmtileg. Flest okkar hafa hlustað á leikrit í útvarpi og vitum því hvað leikararnir þurfa að lesa skýrt og skilmerkilega, með réttu hljómfalli og áherslum, til að koma efni leikritsins til skila. Aðferðin gerir því þá kröfu að texti sé lesinn og endurlesinn, hann ígrundaður og mótaður áður en hann er fluttur fyrir áheyrendur. Þannig er þessi mikilvæga þjálfun, að því er virðist, í bakgrunni en skilar nemandanum í átt að meiri lesfimi með skemmtilegum hætti. Góðir lesarar geta bætt hjá sér lestrarlag, ígrundað texta og efni leikritsins og þannig er hægt að virkja nemendahóp sem hefur nokkuð ólíkar þarfir hvað þjálfun varðar.

3.9 Endurtekinn lestur með félagi

Reglulegar lestrarstundir eru mikilvægar í skólanum og þá þarf að vinna með og þjálfa lestur undir fjölbreyttum formerkjum svo tilgangur lestrarstundanna verði augljós í huga

nemenda. Með þessari aðferð er gert ráð fyrir að kennari taki 10-15 mínútur af lestrarstundinni til að láta nemendur sína þjálfast lesfimi í pörum.

3.10 Samþætt lesfímikennsla

Unnið er með sama textann fimm daga í senn og er textinn einnig þjálfaður heima eftir því sem við á. Aðferðin skilar mestum árangri ef sá tími, sem nemendur verja við lestur á samfelldum texta, nær 20-30 mínútum á dag en árangur er einnig háður því að kennarar fylgi kennsluáætluninni til hlítar. Í fyrstu er það ekki aðalatriði að nemendur nái að umskrá öll orð í texta en það er mikilvægt að kennari gangi á milli, fylgist með virkni nemenda og hjálpi þeim á rétt ról ef þeir tynast í texta (gott að nota fingurinn eða blýant).

3.11 Eitt skref í einu

Eitt skref í einu er fimm stiga þjálfunarefni sem hjálpar nemendum að bæta lesfimi sína. Þetta efni er ætlað nemendum sem hafa náð viðmiði 1 fyrir sinn árgang og glíma ekki við erfiðleika. Þessi þjálfunaraðferð byggir á endurteknum lestri á sama texta sem er ein besta leiðin til að þjálfast lesfimi.

3.12 Æfingin skapar meistarann

Er fimm flokka þjálfunarefni sem byggist á endurteknum lestri á sama texta sem er samkvæmt fjölmörgum rannsóknum einhver gagnlegasta aðferðin til að þjálfast lesfimi. Endurtekningin hjálpar nemandanum að festa orðmyndir í langtímaminninu og auka þannig sjónrænan orðaforða sinn. Þannig verður lesturinn sjálfvirkur því nemandinn þekkir útlit og hljóm orðs sjálfkrafa og án umhugsunar.

3.13 Mótun hendinga

Samkvæmt matsramma fyrir lesfimi felur gott lestrarlag í sér blæbrigðaríka tjáningu, hæfilegan raddstyrk, gott flæði, eðlilegt hljómfall og viðeigandi skiptingu texta í hendingar sem styður við merkingu hans. Hendingar í lestri eiga sér hliðstæður í bragfræði og tónlist en þær afmarkast að mestu leyti af setningarliðum og greinarmerkjum í texta en við lestur er skiptingin gefin til kynna með réttu hljómfalli og hiki/þögnum á réttum stöðum. Þannig verður merking textans skýrari því merking hans liggur oft fremur í hendingum en einstökum orðum. Þrátt fyrir að sveigjanleiki við skiptingu texta í hendingar sé nokkur sýna rannsóknir að góðir lesarar móta hendingar við lestur á mjög svipaðan hátt eða með því að

taka mið af hrynjandi talmálsins. Þar sem rétt mótun hendinga við lestur skiptir miklu máli fyrir lesskilninginn er mikilvægt að huga að þessum þætti í lestrarkennslu, sérstaklega hjá nemendum sem þurfa að bæta lestrarlag sitt því þessi hæfni er ekki náttúruleg heldur áunnin hjá sumum nemendum.

3.14 Vinalestur

Aðferðin hentar vel til að gera yndislestrarstundir í skólanum markvissar. Sumir nemendur eiga erfitt með að festa hugann við lesturinn eða detta í spjall við sessunaut en ein leið til að nýta tímann betur er að para nemendur saman í Vinalestur þar sem unnið er út frá ákveðnu skipulagi og formerkjum enda er lestur félagsleg athöfn. Gert er ráð fyrir að nemendur, sem eru á svipuðu róli í lestri, séu paraðir saman í fyrstu en svo getur kennari parað nemendur saman út frá öðrum áherslum þegar allir hafa náð tókum á aðferðinni.

3.15 Orðhlutaleið

Er þjálfun í að þekkja ritháttarmyndir orða og hugtaka. Nemendur festa í minni útlit ýmissa smáorða/algengra orða og þjálfast í að lesa þau leiftursnöggt.

3.16 Hugtakakort

Þessi aðferð kennir nemendum að nota myndræna framsetningu til þess að skapa tengsl við bókstafi, hljóð og orð. Seinna meir þegar nemendur eru búnir að ná góðri færni til að nýta sér þessa tækni þá eru þeir fljótir að koma skipulagi á hugsun sína, ná yfirsýn yfir efni og undirbúa ritun eða sögugerð.

3.17 PALS

Peer assistand learning strategies (PALS) hefur hlotið nafnið, Þör að læra saman á íslensku er afar vel rannsökuð og árangursrík kennsluaðferð til að þjálfra lesfimi og lesskilningsaðferðir í blönduðum bekkjardeildum (McMaster, Fuchs og Fuchs, 2006; Maheady og Harper, 2003). Þessi aðferð er notuð markvisst í 3., 4., 5. og 6. bekk.

3.18 K-og G PALS

Í kennlustundum í K- og G PALS er lögð áhersla á hljóð bókstafa, umskráningu, hljóðkerfisvitund og sjónrænan orðaforða. Nemendur vinna saman í pörum og skiptast á að vera þjálfarar og lesarar. K-PALS og G-PALS eru notaðar markvisst í 1. bekk en G-PALS í 2. bekk.

3.19 Spil og leikir

Á yngstu stigum eru spil og leikir mikilvægar kennsluaðferðir til þess að þjálfa bókstafi, hljóð þeirra og tákni, orð og orðmyndir.

3.20 Nestislestur

Lesturinn fer fram í nestistíma nemenda. Flestum nemendum finnst hann notalegur vegna þess að við lestur kennarans lifnar frásögnin við og oftast en ekki fá nemendur áhuga á að lesa fleiri bækur um sömu sögupersónur eða eftir sama höfund. Nestislestur er því mjög mikilvægur liður í því að efla lestrarmenningu skólans.

4 Nemendur með íslensku sem annað mál

Reglan er sú að nemendur með annað móðurmál en íslensku fylgja bekkjarfélögum sínum í námi og er lögð áhersla á að þeir vinni sem mest með íslenskumælandi nemendum. Stuðningur við þá getur m.a. verið einstaklingsmiðuð íslenskukennsla í lengri eða skemmri tíma en felst að mestu í því að laga læsistengt námsefni að þeirra færni, bæði í skóla og heimavinnu og leggja áherslu á daglegan lestur í skólanum (á íslensku). Nemendur þurfa að fá kynningu á hjálpartækjum og mikilvægt er að hvetja þá til að nota hljóðbækur í náminu. Leggja áherslu á samvinnunám sem eflir félagatengsl og örvar færni þeirra í talmáli og hvetja foreldra til að kenna þeim að lesa á eigin móðurmáli/hvetja nemendur til að lesa á eigin móðurmáli.

5 Lestrarþjálfun

5.1 Lestrarþjálfun í skóla

Í 1. – 6. bekk er mikilvægt að kennari hlusti reglulega á lestur nemenda og kvitti fyrir hlustun. Kennarar sjá nemendum fyrir bókum sem hæfa aldri, þroska og getu, að auki ná þeir í kjörbækur á bókasafni. Kennarinn setur sér ákveðin markmið með fjölbreyttum lestrarverkefnum í lestrarstundunum. Þegar nemendur hafa lokið ákveðnum lestrarbókum samkvæmt lestrarlista MMS fá þeir í framhaldi bókalista nr. 1-11 eftir þyngdarstigi/orðfjölda, sem eru merktir rauður, grænn, blár en tveir kennarar á yngsta stigi og starfsmaður bókasafnsins eiga veg og vanda af þessari vinnu, sjá möppu á R-drifi.

Íslenskukennarar í 7.-10. bekk sjá um þjálfun og eftirfylgni í lestri hjá nemendum sínum og skrá viðeigandi athugasemd á Mentor samkvæmt verkferli ef ekki er lesið heima. Þeir bera endanlega ábyrgð á framvindu læsinnáms nemenda sinna og hafa því frelsi til að haga þjálfun og eftirfylgni eins og þeim þykir best, allt eftir áherslum og viðfangsefnum hverju sinni. Allir kennarar bera ábyrgð á því að kenna lestur í sinni námsgrein en það felur í sér kynna nemendum sértækan orðaforða og mismunandi textategundir.

5.2 Markmið með lestrarþjálfun heima

Markmið með heimalestri er að börn auki leshraða sinn og bæti við orðaforða og málskilning. Góð þjálfun verður aldrei ofmetin. Hún er grunnur læsis og því er mikilvægt að nemendur lesi daglega heima og sá sem hlustar kvitti fyrir lestrinum. Hlutverk foreldra er að styðja við lestrarnám barna sinna, ekki aðeins með því að hlusta á þau lesa, heldur með því að tala við þau og örva þannig orðaforða þeirra og skilning.

Nemendur sem eru að ná tókum á grunnfærni lestrar þurfa reglulega endurgjöf á heimalestur frá forráðamönnum og kennurum og vita hver tilgangurinn er með að lestrinum. Til að viðhalda færninni þurfa nemendur að lesa reglulega **bæði upphátt og í hljóði**. Þar sem lestrarkennslan fer fram í skólanum þá bera forráðamenn ábyrgð á að vel takist til með lestrarnámið því regluleg þjálfun heima skilar bestum árangri.

Nemendur í 1.-6. bekk lesa upphátt fyrir fullorðinn aðila heima í 10 – 15 mínútur á dag fimm sinnum í viku. Foreldrar eða einhver fullorðinn kvittar fyrir hlustun í Skólabókina mína hjá nemendum í 1.-5. bekk en hjá nemendum í 6. bekk fylgir kvittunarhefti lestrarbókunum þar sem foreldrum eða fullorðnum aðila er gert að kvitta fyrir heimalesturinn. Þá munu kennarar einnig kvitta fyrir í sömu hefti í hvert sinn sem nemandi les fyrir þá. Heftið skal því fylgja nemandanum bæði heima og í skóla. Nemendur í 7.-10. bekk lesa a.m.k. fjórum sinnum í viku.

Nemendur í 7. bekk lesa tvö bókmenntaverk á skólaárinu fyrir utan annað lesefni.

Nemendur í 8.-10. bekk lesa þrjú bókmenntaverk á skólaárinu fyrir utan annað lesefni. Nemendur vinna margvísleg verkefni úr bókmenntaverkunum. Í stundaskrá er einn tími á

Hvers vegna er mikilvægt að lesa daglega?

viku ætlaður lestri og úrvinnslu heimalesturs. Börn sem eiga í erfiðleikum með að tileinka sér lestur þurfa að hafa aðgang að hljóðskrá. Ef nemandi í 1.-10. bekk les ekki heima þá þarf að skrá það á Mentor samkvæmt verkferlum um heimalestur.

6 Verklagsreglur um heimalestur í 1.-10. bekk

Markviss skráning á lestri nemenda veitir yfirsýn yfir ástundun þeirra í lestri. Það veitir einnig innsýn í skipulag, virkni og viðhorf nemandans til lestrar. Skráning á heimalestri er þáttur í samstarfi milli heimilis og skóla.

Íslenskukennarar vinna eftir verklagsreglum um heimalestur sé honum ekki sinnt. Ef nemandi les ekki heima (ekki kvittað fyrir hlustun) er það skráð á Mentor og unnið í framhaldi eftir ákveðnu verklagi sem varðar heimalestur.

6.1 Lestrarkennsla og þjálfun/æfing

Yngstu nemendurnir sem eru að ná tókum á tæknilegri hlið lesturs sem og eldri nemendur sem eru að bæta sjálfvirkni sína í lestri og efla lesskilning, þurfa mikla æfingu. Sú æfing þarf að vera samvinna heimilis og skóla.

Nemendur þurfa alltaf að skilja tilgang með lestrinum. Ef nemandi er nálægt V2 samkvæmt viðmiðum fyrir sinn árgang í lesfimi þá er gott að byrja að leggja áherslu á einn ákveðinn þátt í einu í matsrammanum.

7 Hugmyndir að lestrarþjálfun fyrir heimilin

7.1 Stuðningur og leiðsögn við lestur

Lestrarstuðningur felst í því að hvetja nemendur, leiðrétta villur og gefa leiðbeiningar um hvernig á að lesa.

7.2 Endurtekinn lestur með tímatöku

Nemandinn les eina blaðsíðu tvisvar til þrisvar sinnum og foreldri/forráðamaður tekur tímamann. Nemandinn reynir að bæta sig í hvert sinn sem hann les.

7.3 Samlestur

Nemandi og foreldri/forráðamaður lesa saman upphátt. Unnið er með lykilhugtök, orð og orðmyndir. Samlestur eykur orðaforða og lesskilning.

7.4 Paralestur

Nemandi og foreldri/forráðamaður skipta textanum á milli sín og lesa til skiptis.

7.5 Bergmálslestur

Kennari les og nemendur lesa strax á eftir sama texta.

7.6 Leiðbeinandi lestur og stuðningur

Foreldri/forráðamaður les afmarkaðan texta fyrir nemandann. Nemandinn æfir sig að lesa textann í hljóði eða lágt og reynir að líkja eftir lestrarlagi foreldris. Að lokum les nemandinn textann upphátt. Foreldri/forráðamaður leiðbeinir og leiðréttir ásamt því að hvetja nemandann áfram.

7.7 Það er gott að lesa - LESTRARLAGIÐ

Lestrarlagið – Það er gott að lesa - <https://www.youtube.com/watch?v=UMqi4FRTE4Y>

7.8 Að hlusta og lesa

Hlustun á hljóðbók/tölvu samhliða lestri er góð æfing í sjálfvirkum lestri. Margar bækur er hægt að nálgast sem hljóðbækur inni á <http://nams.is> og á rafbókasafni Bókasafns Reykjanesbæjar. Námsgagnastofnun gefur hljóðbækurnar út og hægt er að hlusta á þær án endurgjalds

7.9 Hvað get ég gert?

Blöðungur sem hefur að geyma hagnýt ráð fyrir foreldra/forráðmenn varðandi lestrarþjálfun. Bæklingurinn er aðgengilegur á heimasíðu skólans.

8 Lestrarferfiðleikar

Nemendur sem eiga í erfiðleikum með lestrarnámið, eiga erfitt með að tileinka sér lestrarferlið. Einstaka nemendur eiga í tímabundnum erfiðleikum með að tileinka sér lestrarnámið en aðrir til langframa. Þegar einhver vandi er til staðar er mikilvægt að bregðast fljótt við honum. Þeir nemendur sem hafa verið á leikskóla áður en þeir hefja skólagöngu í grunnskóla hafa tekið Hljóm 2 próf sem er greiningartæki í leikjaformi sem

kannar hljóðkerfisvitund elstu barna í leikskólanum. Prófið hjálpar til að finna þá einstaklinga sem gætu átt við lestrarerfiðleika að stríða seinna meir og er þar einnig leitast við að vinna með niðurstöður áður en eiginlegt lestranáms hefst í grunnskólanum. Á fyrstu árunum í grunnskólanum er fylgst mjög vel með framvindu lestrarnámsins með ýmsum matstækjum í Lesferli.

8.1 Lesblinda (Dyslexía)

Líklegt er að fólki sé almennt kunnugt um að sumir eigi erfiðara með lestur og stafsetningu en gerist og gengur. Lesblinda er sértækur námsörðugleiki af taugalíffræðilegum uppruna. Einkennin birtast í erfiðleikum með nákvæman, sjálfvirkan lestur og slakri færni í stafsetningu og umskráningu. Erfiðleikana má í flestum tilfellum rekja til vanda við úrvinnslu máhljóða sem er ekki í samræmi við aðra vitsmunalega hæfni einstaklingsins og koma fram þrátt fyrir vandaða lestrarkennslu. Lesblinda getur leitt til erfiðleika með lesskilning og ónógrar lestrarreynslu, sem aftur getur komið niður á þróun orðaforða og öflun þekkingar í gegnum lestur. Nemendur með lesblindu þurfa að fá kennslu á hjálpartæki sem styðja við bakið á þeim. Mikilvægt er að kennarar hvetji nemendur að nýta hjálpargögn eins og hljóðbækur, þjálfunarforrit, orðabækur og leiðréttingarforrit. Auk þess að bjóða nemendum að nota spjaldtölvur við námið.

9 Námsver og sérúrræði í námi

Sumir nemendur þurfa á einstaklingsmiðuðum leiðum í námi að halda. Innan skólans er námsver sem er vel útbúið gögnum til einstaklingsmiðaðs náms og geta nemendur fengið tímabundana aðstoð eða stuðning í námi til lengri eða skemmri tíma. Meginmarkmið Aðalnámskrár eiga jafnt við um nám í námsveri sem almenna kennslu. Í sérkennslu getur verið nauðsynlegt að víkja frá eða breyta einstökum námsmarkmiðum, námsefni, kennsluaðferðum og/eða námsaðstæðum. Í sérkennslu eru námsparfir nemenda greindar, markmið eru sett fyrir hvern nemanda eða nemandahóp og kennsluáætlun gerð. Sérkennarar sjá um gerð námskrár í samvinnu við umsjónarkennara og foreldra. Greiningar frá sérfræðingum s.s. sálfræðingum og talmeinafræðingum eru lagðar til grundvallar námi nemanda og eru niðurstöður úr skimunarprófum og greiningar frá sérfræðingum notaðar til hliðsjónar. Námsmat í sérkennslu fer fram reglulega og er ætlað að kanna hvort

markmiðum námsáætlana hafi verið náð og er framhald kennslunnar skipulagt út frá niðurstöðum námsmatsins.

Sérkennari fylgist með nemendum þar sem framvinda í lestrarnámi gengur hægt og endurprófar nemendur eftir þörfum. Nemendur taka oftast sömu lesfímipróf og lögð eru fyrir nemendur í sama árgangi. Þau próf eru stöðluð (MMS) þannig að hægt er að sjá niðurstöður bornar saman við jafnaldra. Íhlutun með stuðningskennslu er alltaf í samvinnu við foreldra og kennara. Ef grunur vaknar um sértækan lestrarvanda er hægt að óska eftir nánari athugun með LOGOS-skimun. Fræðsluskrifstofa Reykjanesbæjar veitir skólanum ráðgjöf og þar á meðal greiningu á málþroska. Sérkennarar styðja við aðra kennara skólans og leita leiða við að koma sem best til móts við hvern nemanda þar sem hann er staddur.

10 Bráðgerir nemendur

Taka þarf sérstakt tillit til nemenda sem ná settum markmiðum lestrarstefnunnar eða eru komnir lengra á veg en jafnaldrar sínir. Alltaf skal vinna að eðlilegri námsframvindu nemenda út frá þroska og getu hvers og eins.

11 Skólabókasafnið

Skólabókasafnið er vel búið bókum fyrir alla aldursflokka. Þar er kappkostað að hafa aðstöðuna hlýlega fyrir nemendur og markmiðið er að það sé sem mest opið og aðlaðandi miðpunktur í skólasterfinu. Hlutverk skólabókasafna er að bjóða upp á þjónustu við nám, bækur og heimildir og eitt mikilvægt hlutverk þess er að kveikja, örva og viðhalda áhuga nemenda á lestri. Safnkostur skólasafna er mikilvæg viðbót við kennslubækur, kennsluefni og kennsluaðferðir (Stefnuyfirlýsing UNESCO/IFLA um skólasöfn). Nemendur allra árganga fá aðstoð, hvatningu og ráðgjöf safnkennara við val á frjálssu lesefni við hæfi. Lesefnið getur ýmist verið að eigin vali eða í samráði við umsjónarkennara t.d. þegar lestrarvika (lestrarátak) stendur yfir. Safnkennari á að sjá um að kynna bókakost safnsins fyrir nemendum og starfsmönnum. Góður safnkostur og gott aðgengi að bókasafni skólans aðstoðar við að þroska og halda við ánægju af lestri hjá börnum og unglingum.

12 Matstæki Lesferils

12.1 Lesferill

Lesferill er staðlað matstæki sem gefið er út af Menntamálastofnun. Lesferill metur grunnþætti læsis, veitir upplýsingar um framvindu í lestrarnámi og gefur vísbendingar um lestrarerfiðleika.

12.2 Lesfimpróf

Til að fá heildarmynd af frammistöðu nemanda í lesfimi er lagt fyrir hann lesfimipróf Lesferils í september, janúar og maí. Lesfimiprófin eru stöðluð frá Menntamálastofnun og aldursmiðuð en prófin eru einn að fjórum mælikvörðum til að sjálfvirkni og nákvæmni lestrar eru metin og eru hinir þrír þættir matsræmmans fyrir lesfimi metnir en það eru tjáning, hljómfall og hendingar og flæði. Þannig fæst heildarmynd af stöðu nemenda og upplýsingar um þá þætti sem mögulega þarfnast þjálfunar. Hægt er að meta alla þætti lesfiminna þegar lestur nemenda er orðinn nægilega sjálfvirkur til að þeir geti hugað að tjáningu, réttu hljómfalli og nýtt sér greinarmerki til að koma merkingu textans til skila við lestur á ólesnum texta. Þetta gerist ekki á sama tíma hjá öllum nemendum.

Lesfimiprófið: Nemendur í 1.-10. bekk taka þrjú lesfimipróf á skólaárinu (A-A-A).

Nemendur lesa upphátt samfelldan texta fyrir kennara í einrúmi í tvær mínútur. Að auki leggja íslenskukennarar fyrir nemendur sem ná ekki 90% viðmiði stuðningspróf próf Lesferils en þau meta sjónrænan orðaforða og orðleysulestur. Þá taka nemendur í 1. bekk að auki staðlað próf sem metur nefnuhraða.

Niðurstöður prófanna eru gefnar í fjölda lesinna **orða á mínútu** en nemendur sem hafa ekki náð lágmarksviðmiðum fyrir sinn árgang fá umsögn um árangur.

Lesfimi viðmið um fjölda rétt lesinna orða á mínútu fyrir alla bekki tilgreina hvað eðlilegt væri að 90% nemenda ættu að lágmarki að ná að lesa mörg rétt orð við lok skólaárs og að stefnt sé á að sem flestir nái 50% viðmiði eða **V2 í maí**.

Tafla 1. Maíviðmið fyrir lesfimiþróf *Lesferils* – fjöldi rétt lesinna orða á mínútu.

Aldur nemenda	90% viðmið	50% viðmið	25% viðmið
1. bekkur	20	55	75
2. bekkur	40	85	100
3. bekkur	55	100	120
4. bekkur	80	120	145
5. bekkur	90	140	160
6. bekkur	105	155	175
7. bekkur	120	165	190
8. bekkur	130	180	210
9. bekkur	140	180	210
10. bekkur	145	180	210

12.3 Matsrammi fyrir lesfimi

Matsrammanum er ætlað að veita nemendum og forráðamönnum upplýsingar og endurgjöf um stöðu nemandans og hver næstu skref þurfa vera í kennslu og þjálfun lesfimi. Matsramminn lýsir því jafnframt vel hvað átt er við með hugtakinu lesfimi. Ramminn skiptist í fjóra þætti: a) Tjáning, b) Sjálfvirkni lestrar eða leshraða, c) Hljómfall og hendingar og d) Flæði. Með því að skoða rammann er auðvelt að átta sig á því hvað hver þáttur felur í sér og eins hver munurinn er á góðri eða slakri lesfimi. Ramminn sýnir glögggt að leshraði og nákvæmni, sem mæld eru í lesnum orðum á mínútu á lesfimiþrófi, gefa ekki fullnægjandi mynd af stöðu nemenda og að mikilvægt sé að kenna, þjálfar og meta alla þætti lesfiminnar. Góð lesfimi er ein meginforsendan fyrir góðum lesskilningi. Þess vegna er mikilvægt að kenna og þjálfar lesfimi markvisst og vel. Nemandinn les aldurssamsvarandi texta t.d. úr textasafni/lestrarbók sem hann hefur æft sig á en ekki lesfimiþrófatextann.

Lestrarlag nemandans er mikilvægur hluti lesfimimatsins í september/janúar/maí (tjáning og raddstyrkur, hendingar, flæði og hraði). Nemandi sem hefur gott vald á lestrinum les með eðlilegu hljómfalli og áherslum og nýtir sér greinarmerki til þess. Lestrarlag er viss vísbending um skilning því til að geta lesið texta með réttum áherslum og túlkun þarf skilningur að vera til staðar.

Niðurstöður úr lesfimiþrófi eru birtar á Mentor í september, janúar og maí.

Á vitnisburðarblaði í maí kemur fram hvað nemandinn las mörg orð á mínútu í lesfimiþrófi og matsramminn fyrir lesfimi er sendur heim með vitnisburði í **maí**.

	Framúrskarandi færni – 4 stig	Góð færni – 3 stig	Á réttri leið – 2 stig	Þarfnast þjálfunar – 1 stig
Tjáning ✓ Tjáning fellur að merkingu ✓ Raddstyrkur, hljómfall og raddblær við hæfi ✓ Lestur öruggur ✓ Lestur hljómar eðlilega	<ul style="list-style-type: none"> • Les textann með góðri tjáningu; hljómfall, raddstyrkur og raddblær í samræmi við merkingu texta. • Lestur öruggur. • Lestur hljómar eðlilega og er auðskiljanlegur. ☐	<ul style="list-style-type: none"> • Les yfirleitt með góðri tjáningu; hljómfall, raddstyrkur og raddblær stundum í samræmi við merkingu texta. • Lestur yfirleitt öruggur. • Lestur hljómar yfirleitt eðlilega og er auðskiljanlegur. ☐	<ul style="list-style-type: none"> • Reynir að lesa með tjáningu; hljómfall, raddstyrkur og raddblær sjaldan í samræmi við merkingu texta. • Lestur óöruggur og raddstyrkur lítill. • Einbeittir sér fyrst og fremst að því að lesa orðin rétt. ☐	<ul style="list-style-type: none"> • Hugur nær ekkert að tjáningu texta við lestur. • Raddstyrkur lítill og lestur eintóna. • Les orðin að því er virðist til þess eins að koma þeim frá sér. ☐
Sjálfvirkni lestrar ✓ Lestur sjálfvirkur ✓ Lestur áreynslulaus ✓ Leshraði hæfir texta	<ul style="list-style-type: none"> • Lestur sjálfvirkur; nemandi les nær öll orð án umhugsunar og áreynslulaust. • Les á stöðugum talmálshraða og leshraði í samræmi við eðli texta. • Lesin orð á mínútu á eða yfir V2 fyrir árgang. ☐	<ul style="list-style-type: none"> • Lestur að mestu sjálfvirkur; nemandi les flest orð án umhugsunar og áreynslulaust. • Óregla í hraða lestrar þar sem talmálshraði og hægur lestur skiptast á. • Lesin orð á mínútu milli V1 og V2 fyrir árgang en nær V2 en V1. ☐	<ul style="list-style-type: none"> • Lestur ósjálfvirkur og nemandi þarf að gera hlé á lestri til að þekkja orð. • Lestur fremur hægur. • Lesin orð á mínútu milli V1 og V2 fyrir árgang en nær V1 en V2. ☐	<ul style="list-style-type: none"> • Les nær engin orð á sjálfvirkan hátt og verður að gera mörg hlé á lestri til að kveða að orðum. • Lestur mjög hægur og áreynslumikill. • Lesin orð á mínútu undir V1 fyrir árgang. ☐
Hljómfall og hendingar ✓ Hendingar hæfilega langar ✓ Lestrarhlé og hljómfall í samræmi við greinarmerkjasetningu ✓ Lestur áheyrilegur	<ul style="list-style-type: none"> • Les nær alltaf í viðeigandi hendingum og setningarhlutum. • Hugur að hljómfalli og lestrarhlé í samræmi við greinarmerkjasetningu. ☐	<ul style="list-style-type: none"> • Mötun hendinga yfirleitt góð en lestur stundum rykkjöttur. • Hugur að hljómfalli og lestrarhlé yfirleitt í samræmi við greinarmerkjasetningu. ☐	<ul style="list-style-type: none"> • Les oft í tveggja til þriggja orða hendingum. • Lestur rykkjöttur. • Hljómfall sjaldan eðlilegt og gerir hlé á lestri við greinarmerki. ☐	<ul style="list-style-type: none"> • Les oft orð fyrir orð, lestur eintóna og lítill tilfinning fyrir mörkum hendinga. • Hljómfall óeðlilegt og lestrarhlé við greinarmerki löng. ☐
Flæði ✓ Flæði gott og lestur fyrirhafnarlaus ✓ Lestur nákvæmur ✓ Lítið um hik ✓ Nemandi leiðréttir sig	<ul style="list-style-type: none"> • Nær öll orð rétt lesin. • Flæði gott og fá hik í lestri. • Á í litlum erfiðleikum með að lesa löng og sjaldgæf orð eða flóknar málsgreinar og leiðréttir sig strax. ☐	<ul style="list-style-type: none"> • Flest orð rétt lesin. • Flæði yfirleitt gott en stöku hik í lestri. • Á sjaldan í erfiðleikum með lestur langra og sjaldgæfra orða og flókinnar málsgreina. Erfiðleikar hindra heilt á lítið ekki flæði texta. ☐	<ul style="list-style-type: none"> • Á í erfiðleikum með að lesa sum orð rétt. • Hikar þegar löng og sjaldgæf orð koma fyrir sem hefur áhrif á heildarflæði textans. ☐	<ul style="list-style-type: none"> • Þarf mikla aðstoð vegna ónákvæms lestrar (t.d. lestrarhlé löng, erfiðleikar við að hefja lestur málsgreina og gerir tilraunir til að hljóða sig í gegnum orð). • Áttar sig ekki á villum sem hann/hún gerir. ☐

Úr The Megabook of fluency eftir T. Rasinski og M. Cheesman Smith (2018). N.Y.: Scholastic. Þýtt með leyfi T. Rasinski, 2020.

Lesferill | 10/2021 | © Menntamálastofnun 2020

Í matsrammanum er búið að haka við í þann reit rammans sem lýsir frammistöðu nemandans á hverjum matsþætti fyrir sig.

Nemandi getur fengið á **bilinu 4–16 heildarstig** úr rammanum og kemur fram umsögn samkvæmt því og raðast hann inn á bil sem sést hér fyrir neðan.

Fjöldi stiga	Umsögn
4-6 stig	Nemandi þarf þjálfun í flestum þáttum lesfiminna.
7-11 stig	Lesfimi nemandar er á réttri leið en þjálfun þarf einstaka þætti hennar betur.
12-16 stig	Nemandi hefur náð fullnægjandi tökum á lesfimi út frá viðmiðum fyrir aldur.

Návar er hægt að lesa um viðmið Menntamálastofnunar hér https://mms.is/sites/mms.is/files/lesfimividmid_mms.pdf

13 Þjálfunaraðferðir og áherslur fyrir 1.-10. bekk vegna matsramma í lesfimi á læsisvef MMS

Matspáttur	Heiti aðferðar
Tjáning	Kórlestur (bergmálslestur), lestur með ólíkum röddum, greinarmerkjum, samlestur, útvarpsleikhús.
Sjálfvirkni lestrar	Kórlestur (margar aðferðir), endurtekinn lestur með félagi, samþætt lesfimikennsla, Eitt skref í einu, Æfingin skapar meistarann.
Hljómfall og hendingar	Endurtekinn lestur með félagi, mótun hendinga, vinallestur.
Flæði	Greinarmerkin, samlestur, vinallestur.

13.1 Eftirfylgni þegar fyrirlögn lesfimiprófa er lokið

Íslenskukennarar í samstarfi við deildastjóra yngra stigs gera áætlun til að efla lesfimi nemenda sem ná ekki viðmiði 1 í sínum árgangi samkvæmt viðmiðum MMS og Læsisstefnu skólans. Áður er lagt fyrir nemendur staðlað próf, fyrst orðleysulestur og ef þörf er á, þá líka sjónrænan orðaforða (en eingöngu ef nemandi sýnir færni í orðleysulestri).

Nemendur sem eru með lestrargreiningu (dyslexíu) taka ekki stuðningsprófin.

13.2 Sjónrænn orðaforði (lestur stakra orða)

Metur orðaforða sem nemandinn þekkir beint og getur lesið án þess að greina einstök hljóð orða. Lestur stakra orða gefur mjög greinilega til kynna hvort nemandi hefur vald á sjónrænum orðalestri. Þá er átt við að nemandi þekki orðin um leið og hann sér þau, lesi orðin hiklaust og án fyrirhafnar. Lestur stakra orða er mun meira krefjandi á þessa færni en lestur á samfelldum texta þar sem nemandi hefur ekki stuðning af samhengi textans. Nemandi sem ekki hefur góð tök á sjónrænum orðalestri hefur heldur ekki góð tök á lestækninni þar sem öflugur sjónrænn orðaforði er grunnurinn að góðri lesfimi.

13.3 Orðleysulestur

Lestur orðleysa er eitt besta mælitækið til að meta færni nemenda í umskráningu. Nemendur lesa stök „bullorð“ af lista á tíma.

13.4 Nefnuhraðapróf

Aðgengi og endurheimt á hljóðrænum upplýsingum, sem skráðar eru með ákveðnum hætti í minninu, er einn af undirþáttum lestrar og er óháður hljóðavitund og stafabekkingu. Nefnuhraði er mikilvægur forspárþáttur fyrir lesfimi.

13.5 Stafabekking MMS

Stafabekking er könnuð með fjórum einstaklingsverkefnum. Um er að ræða bæði stóra og litla stafi, sérhljóða og samhljóða. Nemendur eiga að kalla fram hljóð og heiti hvers bókstafs sem þeir lesa af blaði.

13.6 Lesskimun fyrir 1. bekk

Prófið skimar lestrarfærni nemenda í 1. bekk og er lagt fyrir í október og skráð í Skólagátt. Markmiðið er tvíþætt: Annars vegar að finna þá nemendur sem kunna að eiga við lestrarörðugleika að stríða þegar fram líða stundir og hins vegar að veita kennurum upplýsingar um einstaka nemendur svo hægt sé að haga kennslu við hæfi hvers og eins nemanda. Prófið er staðlað og byggir á mörgum þáttum og kannar bókstafabekkingu, hljóðkerfisvitund og málþroska. Niðurstöður eru sendar til foreldra rafrænt og þeir boðaðir til fundar ef nemandi er undir viðmiðum og farið yfir hver eftirfylgni er í skóla og heima.

14 Lesskilningur

Lesskilningur er nokkuð flókið fyrirbæri og er háður fjölmörgum þáttum svo sem orðaforða lesarans, bakgrunnsþekkingu, þekkingu á uppbyggingu textategunda, tilgangi lestrar og menningarlegu samhengi svo dæmi séu tekin. Það er mikilvægt fyrir lesara að gera sér grein fyrir því að á bak við hvern texta er höfundur sem lesarinn á í raun og veru í samtali við en þessi skilningur getur gert lesarann að gagnrýnum lesara. Lesskilningsaðferðir miða flestar að því að hjálpa lesaranum að gera sér grein fyrir því innra hugarferli sem á sér stað þegar glímt er við texta og fá honum verkfæri eða bjargir í hendur til að skilja eðli og takast á við hindranirnar sem verða á vegi hans við lestur.

14.1 Kennsluáætlun í lesskilningi fyrir skólaárið í hverjum árgangi (læsi)

Skjöl varðandi aðferðirnar má finna á vef MMS undir læsisvefurinn eða á R/LÆSISSTEFNA/Lesskilningur

1. bekkur	Tímabil	Aðferð og verkefni
	september-janúar	K-PALS
	mars - maí	G-PALS
		Munnleg endursögn
		Fimm fingra endursögn
		Að búa til tengingar
		Lestrarhnútar
		Að kasta og segja frá
2. bekkur		
	september-maí: byrja þar sem hætt var í maí	G-PALS
		Munnleg endursögn
		Fimm fingra endursögn
		Að búa til tengingar
		Lestrarhnútar
		Að kasta og segja frá
		Að hugsa upphátt við lestur
3. bekkur		
	6 vikur fyrir áramót 6 vikur eftir áramót	G-PALS
		Munnleg endursögn
		Fimm fingra endursögn
		Að búa til tengingar
		Lestrarhnútar
		Að kasta og segja frá
		Að hugsa upphátt við lestur
		Lesið til skilnings (gagnvirkur lestur) (textar)
4. bekkur		
	6 vikur fyrir áramót 6 vikur eftir áramót	G-PALS
		Munnleg endursögn
		Fimm fingra endursögn
		Að búa til tengingar
		Lestrarhnútar
		Að kasta og segja frá
		Að hugsa upphátt við lestur
		Lesið til skilnings (gagnvirkur lestur) (textar)
5. bekkur		
	6 vikur fyrir áramót 6 vikur eftir áramót	G-PALS
		Munnleg endursögn
		Fimm fingra endursögn

		Að búa til tengingar
		Lestrarhnútar
		Að kasta og segja frá
		Að hugsa upphátt við lestur
		Fjórar gerðir spurninga
		Hvað veistu um viðfangsefnið ?
		Lesið á milli lína
6. bekkur		
	6 vikur fyrir áramót 6 vikur eftir áramót	G-PALS
		Munnleg endursögn
		Fimm fingra endursögn
		Að búa til tengingar
		Lestrarhnútar
		Að kasta og segja frá
		Að hugsa upphátt við lestur
		Fjórar gerðir spurninga
		Hvað veistu um viðfangsefnið ?
		Lesið á milli lína
7. bekkur		
		Munnleg endursögn
		Fimm fingra endursögn
		Að búa til tengingar
		Lestrarhnútar
		Að kasta og segja frá
		Að hugsa upphátt við lestur
		Lesið á milli lína
		Hvað veistu um viðfangsefnið ?
		Fjórar gerðir spurninga
8. bekkur		
		Munnleg endursögn
		Fimm fingra endursögn
		Að búa til tengingar
		Lestrarhnútar
		Að kasta og segja frá
		Að hugsa upphátt við lestur
		Fjórar gerðir spurninga
		Hvað veistu um viðfangsefnið ?
		Lesið á milli lína
9. bekkur		
		Munnleg endursögn
		Fimm fingra endursögn
		Að búa til tengingar
		Lestrarhnútar

		Að kasta og segja frá
		Að hugsa upphátt við lestur
		Fjórar gerðir spurninga
		Hvað veistu um viðfangsefnið ?
		Lesið á milli lína
10. bekkur		
		Hvað veistu um viðfangsefnið ?
		Munnleg endursögn
		Lesið á milli lína
		Fimm fingra endursögn
		Að búa til tengingar
		Lestrarhnútar
		Að kasta og segja frá
		Að hugsa upphátt við lestur
		Fjórar gerðir spurninga

Markmið með þjálfun er að örva áhuga og vekja þörf nemenda að leita svara, þjálfna þá í að spyrja spurninga og átta sig á mikilvægum atriðum í texta eða myndum. Nemendur læra að tjá sig með teikningum og segja frá því sem þeir hafa lært. Þegar nemendur hafa náð þeirri tækni að geta sagt frá því sem þeir lesa víkkar það sjónarhorn þeirra á lesefnið og eykur þekkingu og lesskilning. Til að svo geti orðið þarf lesarinn að búa yfir góðum orðaforða, bakgrunnsþekkingu, ályktunarhæfni, þekkingu á uppbyggingu málsins, þekkingu á uppbyggingu texta og vitund um eigin skilning. Sagt er að nám frá 3. bekk og upp úr byggji á lestri til skilnings og því er mikilvægt að lestrarkennsla og lestrarþjálfun á öllum stigum grunnskólans sé markviss og fjölbreytt og snúi að öllum þessum þáttum. Bestur er árangurinn þegar fleiri en ein aðferð eru notaðar saman.

14.2 Kennsluaðferðir í lesskilningi -Bókin Eflum lesskilning - Bergljót V. Jónsdóttir

Mappan, Verkefni til þjálfunar í tölvu er á rafrænu formi með ýmsum verkefnum og kennsluaðferðum má finna á [R-drifi/LÆSISSTEFNA/Læsisstefna2021-2022/](#).

Á læsisvef MMS er einnig hægt að finna fjölbreyttar kennsluaðferðir í lesskilningi og verkefnasafnið **Lesið til skilnings (gagnvirkur lestur)**. Þyngd æfingaefnisins miðast við miðstig en vel má byrja að kenna nemendum í 3.-4. bekk aðferðina. Hún hentar einnig nemendum á unglíngastigi.

Í töflunni er yfirlit yfir lesskilningsaðferðir úr **bókinni Eflum lesskilning** eftir Bergljótu Jónsdóttur sérkennara.

Aðferðirnar eru flokkaðar niður á árganga og eftir aldri eins og í bók Bergljótar.

Bekkur	Aðferð	Leiðbeiningar
1.	Samræðulestur:tal- og hlustunarskilningur Orsaka og merkingartengsl:ályktunarhæfni Tilfinningaleikurinn:ályktunarhæfni Að gera sér í hugarlund:ályktunarhæfni Bókagerð:greina aðalatriði í texta Að skilgreina orð og hugtök:orðaforði	Eflum lesskilning bls.117 Eflum lesskilning bls.120 Eflum lesskilning bls.121 Eflum lesskilning bls.119 Eflum lesskilning bls.142 Eflum lesskilning bls.152
2.	Álykta um merkingu óþekktra orða:ályktunarhæfni Ekki finnast svö við öllum spurningum: spyrja spurninga Því meira sem við lærum...:spyrja spurninga Orðavefur-samsett orð: orðaforði Orða-bak-forði: orðaforði	Eflum lesskilning bls.123 Eflum lesskilning bls.137 Eflum lesskilning bls.135 Eflum lesskilning bls.146 Eflum lesskilning bls.157
3.	K-V-L þegar ég verð strand: spyrja spurninga Álykta út frá bakgrunnsþekkingu: ályktun Að hlusta á innri rödd: námsvitund Að greina klifun: námsvitund Skrá mikilvægar upplýsingar: greina aðalatriði í texta Orð með svipaða merkingu: orðaforði	Eflum lesskilning bls.186 Eflum lesskilning bls.125 Eflum lesskilning bls.127 Eflum lesskilning bls.131 Eflum lesskilning bls.143 Eflum lesskilning bls.159
4.	Að lesa, skrifa, spjalla: námsvitund Spurningavefur: spyrja spurninga Gera samantekt: að greina aðalatriði í texta Álykta út frá merkingu og samhengi: orðaforði Rót vikunnar: orðaforði Nákvæm greining-viðara samhengi: viðmeiri aðferð	Eflum lesskilning bls.129 Eflum lesskilning bls.139 Eflum lesskilning bls.149 Eflum lesskilning bls.166 Eflum lesskilning bls.163 Eflum lesskilning bls.181
5.	Gera samantekt: að greina aðalatriði í texta Álykta út frá merkingu og samhengi: orðaforði Rót vikunnar: orðaforði Nákvæm greining-viðara samhengi: viðmeiri aðferð	Eflum lesskilning bls.149 Eflum lesskilning bls.166 Eflum lesskilning bls.163 Eflum lesskilning bls.181
6.	Samantekt-samvinna:greina aðalatriði í texta Orðavefur-forskeyti-rót-stofn: orðaforði Álykta út frá merkingu orða og sannprófa: orðaforði Ég hef orðið-hver hefur merkinguna: orðaforði Hugsa upphátt: viðmeiri aðferð	Eflum lesskilning bls.148 Eflum lesskilning bls.154 Eflum lesskilning bls.167 Eflum lesskilning bls.168 Eflum lesskilning bls.175
7.	Greina orðhluta-merking og hlutverk:orðaforði Taka viðtal við orð: orðaforði	Eflum lesskilning bls.161 Eflum lesskilning bls.17
8.-10.	Fjölbreyttar kennsluáðferðir í lesskilningi	Öll bókin

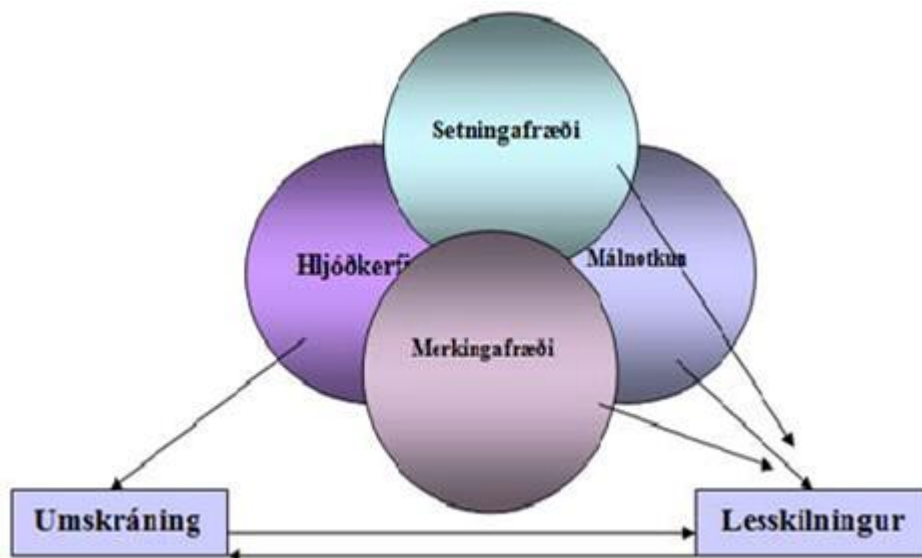
14.3 Orðarún

Lesskilningsprófið Orðarún er staðlað próf sem lagt er fyrir 3. til 8. bekk tvisvar á skólaárinu í október og mars. Prófið hefur að geyma tvo samfellda texta og 10 spurningar í hvorum texta, sem skipt er í orðaforða-, ályktunar-og staðreyndaspurningar við hvorn texta. Prófin eru notuð sem leiðsagnarmat þannig að greina megi þá þætti sem hver og einn nemandi þarf að þjálfra betur. Skipulag íhlutunar er í höndum umsjónar- eða íslenskukennara

15 Hlustunarskilningur

Hlustunarskilningur vísar til skilnings á töluðu máli sem er skynjaður í gegnum hlustun. Börn þurfa að ná tökum á hlustunarskilningi og umskráningu orða (word recognition) og því er ekki hægt að tala um virkan lestur nema þessi tvö ferli vinni saman (Hoover og Gough, 1990). Einfalda lestrarlíkanið „The Simple View of Reading“ (sjá hér fyrir neðan) gerir ráð fyrir að umskráning og málskilningur geti verið ótengdir þættir ef lestrarfærni er ekki til staðar. Kenningin rennir stoðum undir þá vitneskju að lesblinda stafi meðal annars af erfiðleikum við að umskrá orð. Einnig hefur kenningin greint nemendur með mjög góða færni í umskráningu en slakan málskilning. Það leiðir til vanda við að skilja það sem lesandinn umskráir, eða lesskilningsvanda. Það staðfestir að skilningur og umskráning þurfa að vera jafngild til þess að virkur lestur geti átt sér stað.

Þegar nemandi tekur hlustunarskilningspróf þá þarf það alltaf að vera með samþykki foreldra (sjá eyðublað), niðurstöður eru skráðar sem hlustunarskilningur á Mentor.

Steinunn Torfadóttir. 2007. Lesvefurinn: Um læsi og lestrarörðugleika.

16 Lesskilnings- og hlustunarskilningspróf

Skólinn leggur fyrir lesskilningspróf með samræmdum kröfum um árangur og mat.

Nemendur taka próf úr ólesnum texta (þ.e. geta ekki undirbúið sig).

Í 1.-9. bekk birtist lesskilningseinkunn á Mentor og á einkunnablaði en í 10. bekk er lesskilningur hluti af íslenskueinkunn og birtist á Mentor og vitnisburðarblaði

Í 1. bekk taka nemendur eitt hlustunarskilningspróf og eitt lesskilningspróf. Hlustunarprófið er leiðsagnarmat en lesskilningsprófið í **maí gildir sem lokaeinkunn.**

2. - 9. bekkur tekur fjögur lesskilningspróf á skólaárinu. Þrjú próf eru leiðsagnarmat og maí prófið **gildir sem lokaeinkunn.**

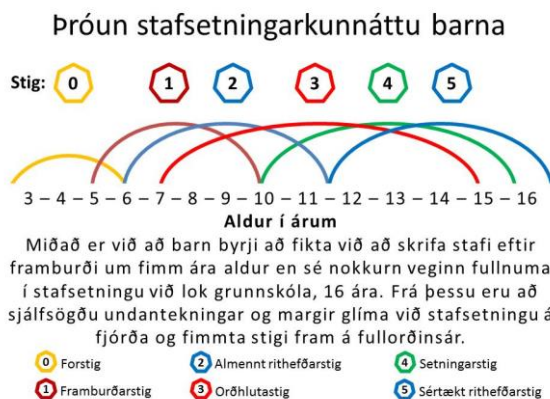
Í 10. bekk eru þrjú lesskilningspróf á skólaárinu, tvö leiðsagnarpróf og **eitt lokapróf.**

Nemendur sem eru greindir með lesblindu hafa rétt á að taka lesskilningsprófin sem hlustunarskilning en **alltaf** með samþykki foreldri/forráðamanns. Á Mentor er þá skráð hlustunarskilningur í stað lesskilnings.

Viðmið um árangur eru misjöfn eftir prófum og árgöngum (sjá læsisstefnu og Mentor). Nemendur fá einkunn í bókstöfum fyrir leiðsagnarmat/námsmat (A, B+, B, C+, C) hjá 1.- 10. bekk.

17 Stafsetning

17.1 Þróun stafsetningarkunnáttu í fimm stigum

Heimild: <http://lesvefurinn.hi.is/node/180>

18 Ritun

Kennsla í ritun hefst um leið og lestrarkennslan og unnið er að umskráningu í báðar áttir, þ.e. frá bókstaf til hljóðs (lestur) og frá hljóði til bókstafs (ritun). Það þarf að leggja áhersla á að kenna og þjálfar nemendur markvisst í þeirri fjölbreyttu færni sem ritun krefst. Það felur m.a. í sér að skoða markmið texta, ólíkar textagerðir, uppbyggingu texta, framsetningu, málsnið, orðaforða og réttiritun. Lestur og ritun eru tvær hliðar á sama peningi, því fjölbreyttari texta sem nemendur lesa því auðveldara eiga þeir með að skrifa slíka texta og öfugt.

18.1 Tafla fyrir ritun

Ritun	1. bekkur	2. bekkur	3. bekkur	4. bekkur	5. - 7. bekkur	8.-10. bekkur
<i>Textavinna út frá myndum/hlustun</i>		x	x	x	x	x
<i>Hugtakakort</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Uppbygging sögu</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Myndasaga</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Skapandi skrif; ljóð, leikrit o.fl.</i>	x	x	x	x	x	x
<i>Bókmenntatexti</i>					x	x
<i>Útdrættir</i>					x	x
<i>Endursagnir</i>					x	x
<i>Heimildaritun</i>					x	x
<i>Rökfærsluritun</i>					x	x
<i>Gagnrýni</i>						x
<i>Bréf/dagbók/ferðasögur o.fl</i>	x	x	x	x	x	x

19 Skrift

Skrift getur eflt margs konar færni. Hún hjálpar börnum sem eru á byrjunarstigi lestrarnáms að tengja saman réttan bókstaf/hljóð, þjálfar fínhyfingar, skerpir hugsun við hugmyndavinnu og getur hjálpað við að koma orðum að hlutum.

20 Matstæki/skráningar -skimanir og próf

20.1 Um fyrirlögn og fyrirgjöf í lesfimi

Lesfimiþróf er notað til að finna út hve mörg orð nemandi les á mínútu. Taka skal tillit til nemenda með framburðargalla og þeirra sem stama. Unnið er úr niðurstöðum rafrænt í þar til gerðum gagnagrunni hjá Menntamálastofnun og eru niðurstöður birtar sem orð á mínútu en hægt er að fá fleiri tölulegar upplýsingar og myndrit sé þess óskað.

Nánari upplýsingar um fyrirlögn má fá hjá deildastjórum. Í niðurstöðum lesfimiþrófanna kemur fram hversu mörg orð nemandinn las á mínútu. **Niðurstöður eru skráðar á Skólagátt og á Mentor.**

20.2 Markviss skráning í skóla og eftirlit

Þeir sem sjá um að lestarprófa í hverjum árgangi færa niðurstöður úr prófum í gagnagrunn Skólagáttar og á Mentor, einnig eru niðurstöður skráðar í skjalið sniðmát fyrir lesfimi en þar eru allar upplýsingar og greiningar og eftirfylgni í lesfimi. Þar sem allar niðurstöður eru færðar inn á sama svæði og varðveittar er auðvelt að fylgjast með árangri hvers og eins nemanda á skólaárinu og milli árganga alla skólagönguna. Deildastjóri yngra stigs hefur eftirlit með því að próf séu lögð fyrir og niðurstöður skráðar og eru kennurum innan handar ef þeir þarfnast aðstoðar og/eða stuðnings. Deildarstjóri yngra stigs sér um ásamt umsjónarkennara, að leggja fyrir Lesskimun fyrir 1. bekk. Íslenskukennarar leggja fyrir stuðningsprófin sjónrænn orðaforði og orðleysulestur í 1. - 10. bekk ef nemendur eru undir 90% viðmiði og skrá niðurstöður á Skólagátt og í sniðmát fyrir lesfimi.

20.3 Samræmd könnunarpróf

Nemendur í **9. bekk** taka samræmdu prófin **8., 9. og 10. mars** (íslenska – stærðfræði - enska).

20.4 LOGOS (6. og 9. bekkur)

Prófið er tölvutækt greiningarpróf sem metur hvort nemandi er með leshömlun (dyslexíu) eða aðra lestrarörðugleika. Þættirnir greina færni í leshraða, lesskilningi, skilningi á hlustun, umkóðunarfærni og annarri lestrartengdri færni. Flestir prófþættir eru metnir með tilliti til áreiðanleika og viðbragðsflýttis. Prófin eru stöðluð þannig að hægt er að meta niðurstöður í samanburði við viðmið jafnaldra.

Prófið er lagt fyrir af kennsluráðgjöfum FRÆ, 3. nóvember í 6. bekk og 22. september hjá 9. bekk hjá nemendum sem eru undir viðmiði 2 við lok 5. bekkjar og 8. bekkjar.

Niðurstöðum er skilað til skóla af kennslufræðingum Fræðsluskrifstofu Reykjanesbæjar. Skil á niðurstöðum til foreldra er sent rafrænt. Í framhaldi eru foreldrar þeirra nemenda sem þurfa frekari þjálfunar við í einstaka þáttum skimunarinnar boðaðir til fundar með umsjónarkennara og deildarstjóra.

20.5 TOLD 2P og 2I málþroskapróf

Talmeinafræðingar leggja prófið fyrir einstaka nemendur. Það metur m.a. málþroska, málskilning og máltjáningu.

20.6 Hljóðfærni

Hljóðfærni er greiningarpróf sem ætlað er nemendum í 1. bekk grunnskóla sem eiga erfitt með að tileinka sér grunnfærni í lestri. Um er að ræða einstaklingspróf sem hefur það að markmiði að greina nánar hljóðkerfisvanda nemenda og bera saman við jafnaldra. Prófið er ítarlegt og tekur á mörgum þáttum hljóðkerfisvitundar. Hljóðfærni metur helstu þætti sem hafa áhrif á lestrarnám eins og rím, samtengingu, sundurgreiningu, hljóðgreiningu og orðhlutaeyðingu.

20.7 Milli mála prófið

Milli mála prófið var samið í þeim tilgangi að meta hvort börn og unglingar sem hafa annað móðurmál en íslensku, hafi nægilega góð tók á íslensku til þess að fylgjast með skólastarfi í sínum bekk. Prófið er notað til þess að mæla árangur einstakra nemenda og meta þannig þörf þeirra fyrir aðstoð frekar en áætla þörfina út frá bakgrunni og aðstæðum.

Í Njarðvíkurskóla er Milli mála prófið lagt fyrir nemendur sem fá kennslu í íslensku sem öðru máli einu sinni á skólaári og fyrir aðra ef þurfa þykir.

21 Lestrarvika (lestrarátak)

Lestrarvikur eru tvisvar á skólaárinu, **9.- 16. nóvember 2021 og 10.-14. janúar 2022.** Markmið með lestrarvikunum er að auka áhuga og ánægju nemenda á bókmenntum og um leið, þjálfa lesfimi og lesskilning. Samvinna við starfsmann bókasafnsins er mikilvæg þar sem hann kemur með einum eða öðrum hætti að framkvæmd lestrarvikkunnar.

22 Tölvur/ Spjaldtölvur, kennsluforrit

Aðalnámskrá grunnskóla gerir ráð fyrir að Internetið verði notað í kennslu í auknum mæli, enda eru tölvur og tækni partur af lífinu í dag. Tölvur eru ekki einungis tæki til að afla þekkingar og færni á ýmsum sviðum, heldur einnig til mótunar og sköpunar. Mikilvægt er að skólar móti ákveðna stefnu um notkun tölva og netsins í skólanámskrá í samræmi við Aðalnámskrá. Löngu er viðurkennt að tölvur í skólastarfi er eitt af þeim kennslutækjum sem þykja sjálfsgöð. Tölvun býður upp á óteljandi möguleika sem kennslutæki og ber okkur að nýta þá vel. Mikill fjöldi kennsluforríta er til á netinu og hefur Menntamálastofnun gefið út skrá þar sem kennsluforrit eru flokkuð eftir vélbúnaði, skólastigi og námsgreinum <https://mms.is/>. Spjaldtölvur eru verkfæri í skapandi skólastarfi. Þær geta veitt aðgang að frekara lestrarefni, bjóða upp á fjölbreyttari úrvinnslu á námsefninu ásamt því að auka lestraráhuga nemenda. Spjaldtölvur er hægt að nýta sem einstaklingstæki í lestri.

23 Upplestrarkeppni

23.1 Stóra upplestrarkeppnin í 7. bekk

Nemendur taka þátt í Stóru upplestrarkeppninni sem haldin er ár hvert. Markmið keppninnar er að vekja athygli og áhuga í skólum á vönduðum upplestri og framburði. Stóra upplestrarkeppnin hefst formlega á Degi íslenskra tungu. Allir nemendur taka þátt í ræktunarhlutanum og æfa upplestur á texta og ljóðum. Á lokahátíð skólans eru fulltrúar valdir til þess að taka þátt í keppni milli skóla við hátíðlega athöfn í Duushúsum eða í skólum nærliggjandi sveitarfélaga. Allar upplýsingar um upplestrarkeppnina má finna á heimasíðu Radda, <http://upplestur.hafnarfjordur.is/> samtaka um vandaðan upplestur og framsögn.

23.2 Litla upplestrarkeppnin í 4. bekk

Nemendur í 4. bekk taka þátt í Litlu upplestrarkeppninni en hún hófst í Hafnarfirði haustið 2010 og byggir á markmiðum Stóru upplestrarkeppninnar sem haldin er reglulega í 7. bekk. Meginmarkmið keppninnar er að nemendur flytji íslenskt mál sjálfum sér og öðrum til ánægju og að þeir hafi vandvirkni og virðingu að leiðarljósi við flutninginn. Keppnishugtakið felur eingöngu í sér það markmið að keppa við sjálfan sig, að verða betri í dag enn í gær. Litla upplestrarkeppnin hefst formlega á Degi íslenskrar tungu og henni lýkur í apríl með hátíð í skólanum þar sem foreldrum og öðrum góðum gestum er boðið að koma og hlusta

á nemendur flytja ljóð og sögur. Undirbúningur og framkvæmd er í höndum umsjónar- og íslenskukennara.

24 Útskýring á matstáknum í lesfimi/viðmið við lok skólaársins í maí

1. bekkur	2. bekkur	3. bekkur	4. bekkur	5. bekkur
Rétt lesin orð á mínútu: Uv = færri en 20. V1 = 20-54. V2 = 55-74. V3 = 75 eða fleiri.	Rétt lesin orð á mínútu: Uv = færri en 39. V1 = 40-84. V2 = 85-99. V3 = 100 eða fleiri.	Rétt lesin orð á mínútu: Uv = færri en 54. V1 = 55-99. V2 = 100-119. V3 = 120 eða fleiri.	Rétt lesin orð á mínútu: Uv = færri en 79. V1 = 80-119. V2 = 120-144. V3 = 145 eða fleiri.	Rétt lesin orð á mínútu: Uv = færri en 89. V1 = 90-139. V2 = 140-159. V3 = 160 eða fleiri.
6. bekkur	7. bekkur	8. bekkur	9. bekkur	10. bekkur
Rétt lesin orð á mínútu: Uv = færri en 104. V1 = 105-154. V2 = 155-174. V3 = 175 eða fleiri.	Rétt lesin orð á mínútu: Uv = færri en 119. V1 = 120-164. V2 = 165-189. V3 = 190 eða fleiri.	Rétt lesin orð á mínútu: Uv = færri en 129. V1 = 130-179. V2 = 180-209. V3 = 210 eða fleiri.	Rétt lesin orð á mínútu: Uv = færri en 139. V1 = 140-179. V2 = 180-209. V3 = 210 eða fleiri.	Rétt lesin orð á mínútu: Uv = færri en 144. V1 = 145-179. V2 = 180-209. V3 = 210 eða fleiri.

25 Fyrirlagnartafla (lesfimiþróf, stuðningþróf og stafakönnun)

Stöðluð lesfimiþróf fyrir 1.-10. bekk (A-A-A-þróf), stuðningsþróf og stafakönnun eru lögð fyrir á eftirfarandi tímum, sjá fyrirlagnartöflu

Fyrirlagnartafla vegna lesfimimats, stuðningsþrófa og stafakönnunar

	LESFIMI	ORÐLEYSUR	SJÓNÆNN ORÐAFORÐI	STAFAKÖNNUN
1. bekkur				
september	x			*
janúar	x	x	x	x*
maí	x	x*	x*	x*
2. bekkur				
september	x	x*	x*	x*
janúar	x	x*	x*	x*
maí	x	x*	x*	
3. bekkur				
september	x	x*	x*	
janúar	x	x*	x*	
maí	x	x*	x*	
4. bekkur				
september	x	x*	x*	
janúar	x	x*	x*	
maí	x	x*	x*	
5.-10. bekkur				
september	x	x*	x*	
janúar	x	x*	x*	
maí	x	x*	x*	

Fái nemandi slaka niðurstöðu á lesfimimati (undir viðmiði 1 eða rétt yfir) getur kennari metið undirstöðupætti lestrar (orðleysulestur og sjónrænn orðaforði) og fengið upplýsingar um

hvar vandinn mögulega liggur. Fyrst er lagt fyrir orðleysulestur, ef nemandinn nær viðmiðum þá er einnig lagt fyrir hann sjónrænan orðaforða. Þá getur hann gert ráðstafanir til að tryggja að nemandinn nái góðum tókum á undirstöðupáttunum með íhlutun sem byggir á nákvæmari upplýsingum varðandi það sem þarf að þjálfra betur.

x = Mat lagt fyrir alla nemendur.

x* = Mat lagt fyrir nemendur sem sýna slaka færni á lesfimiþrófi en það eru nemendur **undir og rétt yfir viðmiði 1.**

Hafi nemandi farið í formlega lestrargreiningu er ekki þörf á fyrirlögn stuðningsprófa.

* Leggja ætti stafakönnun og léttan lestexta fyrir **alla nemendur** sem eru að hefja nám í 1. bekk til að meta mögulega lestrarkunnáttu eftir leikskólagöngu en skipulag lestrarkennslu þarf að taka mið af stöðu nemenda til að tryggja góða framvindu í læsinnámi. Mikilvægt er að leggja stafakönnunina fyrir þar til nemandi hefur náð fullum tókum á tengingu bókstafs og hljóðs.

26 Lesskilningspróf

- Öll próf sem innihalda tvo texta á að leggja fyrir í **tvönnu lagi og ekki á sama degi**.
- **Maí próf gildir sem lokaeinkunn hjá 1.-10. bekk.**
- Niðurstöður úr leiðsagnarmati og námsmatsprófum á að færa inn í lesskilningur á **Mentor**.
- Hjólóðskrár – lesskilningspróf fyrir 4.-10. bekk er hægt að nálgast í R/LESTRARSTEFNA/2021-2022

Bekkur	Dagsetning	Heiti	Vægi
1. bekkur	janúar	Hlustunar-/lesskilningur 1A	Leiðsagnarmat
	maí	Lesskilningpróf 1	Námsmat
2. bekkur	október	2A – hlustunarskilningur	Leiðsagnarmat
	janúar	Lesskilningspróf 2	Leiðsagnarmat
	mars	2B– hlustunarskilningur	Leiðsagnarmat
	maí	Lesskilningspróf 2	Námsmat
3. bekkur	október	Orðarún 1	Leiðsagnarmat
	janúar	Lesskilningspróf 3	Leiðsagnarmat
	mars	Orðarún 2	Leiðsagnarmat
	maí	Lesskilningspróf 3	Námsmat
4. bekkur	október	Orðarún 1	Leiðsagnarmat
	janúar	Lesskilningur 4 – Gudda og Sögutexti	Leiðsagnarmat
	mars	Orðarún 2	Leiðsagnarmat
	maí	Lesskilningur 4 – Gudda og Sögutexti	Námsmat
5. bekkur	október	Orðarún 1	Leiðsagnarmat
	janúar	Lesskilningur 5	Leiðsagnarmat
	mars	Orðarún 2	Leiðsagnarmat
	maí	Lesskilningur 5	Námsmat
6. bekkur	október	Orðarún 1	Leiðsagnarmat
	janúar	Pandan og Flensa	Leiðsagnarmat
	mars	Orðarún 2	Leiðsagnarmat
	maí	Pandan og Flensa	Námsmat
7. bekkur	október	Orðarún 1	Leiðsagnarmat
	janúar	Lesskilningur 7(texti úr samræmdu prófi)	Leiðsagnarmat
	mars	Orðarún 2	Leiðsagnarmat
	maí	Lesskilningur 7(texti úr samræmdu prófi)	Námsmat
8. bekkur	október	Orðarún 1	Leiðsagnarmat
	janúar	Endurkoma loðfílanna/Peð á plánetunni jörð	Leiðsagnarmat
	mars	Orðarún 2	Leiðsagnarmat
	maí	Endurkoma loðfílanna/Peð á plánetunni jörð	Námsmat

9. bekkur	október	Nærsýnum fjölgar stöðugt	Leiðsagnarmat
	janúar	Orðarúm 1	Leiðsagnarmat
	apríl	Orðrúm 2	Leiðsagnarmat
	maí	Orðarúm 1	Námsmat

10. bekkur	október	Lesskilningur 10 (þrjú textar úr samræmdu prófi)	Leiðsagnarmat
	janúar	Naflastrengurinn gefur fólki og annar texti án titils	Leiðsagnarmat
	maí	Orðarúm 1	Námsmat

27 Samfella milli skólastiga (Brúum bilið)

Aðalnámskrá leik- og grunnskóla leggur ríka áherslu á að skólastigin komi sem best til móts við ólíkar þarfir barna á þessu tímabili. Líta ber á síðasta ár barna í leikskóla og fyrsta ár þeirra í grunnskóla sem mikilvægan þátt í ævimenntun þeirra (Aðalnámskrá leiksskóla, 2011). Í skólanámskrám skal gera grein fyrir samstarfinu og hvernig standa skuli að aðlögun barna og færslu milli skólastiga. Skólaganga barna á að mynda samfellu þannig að reynsla og nám á fyrri skólastigum nýtist á þeim næstu. Þegar börn byrja í grunnskóla þarf að byggja á fyrri námi og reynslu þeirra úr leikskólanum. Sú hæfni, sem börnin öðluðust í leikskóla, verður því þannig sá grunnur sem námið í grunnskóla byggist á. Áætlun skólanna er í skólanámskrám á báðum skólastigum og eru einnig aðgengilegar á heimasíðum þeirra. Samstarf er á milli 1. bekkjar og skólahóps leikskólans Gimlis þar sem hóparnir hittast reglulega yfir skólaárið í leik og starfi. Samstarfið hefst í september og hittast nemendur í skólanum/leikskólanum og vinna ýmis verkefni einu sinni í mánuði allt skólaárið. Í skólanum fær skólahópurinn t.d. innsýn í stafainnlögn og fl.

Vináttuverkefni Barnaheilla er eitt af verkefnum um betri samfellu á milli elstu nemenda leikskólans og nemenda í 1. bekk grunnskólans sem taka upp verkefnið frá leikskólanum. Með verkefninu er því hægt að vinna markvisst að forvörnum í eineltismálum með efni sem höfðar til yngstu barna grunnskólans og tengir við efni sem þau hafa unnið með og þekkja vel úr leikskólanum sínum.

28 Eftirfylgni

Læsisstefna Njarðvíkurskóla var fyrst unnin fyrir skólárið 2011 - 2012 af Drífu Gunnarsdóttur og Helenu Rafnsdóttur. Síðan hefur læsisstefnan verið þróuð og löguð að áherslum Njarðvíkurskóla og læsisstefnu Reykjanesbæjar á hverju skólaári. Hún tekur mið af Aðalnámskrá grunnskóla og Þjóðarsáttmála um læsi frá Mennta- og menningarmálaráðuneytinu. Hlutverk læsisstefnunnar er fyrst og síðast að vera leiðbeinandi handbók fyrir kennara skólans og upplýsingarit fyrir foreldra/forráðamenn. Helstu þættir stefnunnar eru kynntir fyrir kennurum í upphaf skólaárs til að auðvelda þeim að fylgja eftir prófum í lesfimi og lesskilningi, skimunum og áherslum/viðburðum í sínum árgöngum.

Læsissteymið er einnig til ráðgjafar fyrir kennara þegar þörf er á. Deildarstjóri yngra stigs kynnir áherslur og vinnulag um lestur með reglulegum hætti og heldur utan um árangur og framfarir. Læsisstefnan er hluti af stefnu Njarðvíkurskóla og allir sem vinna við skólann bera sameiginlega ábyrgð á að fylgja henni og vinna samkvæmt henni. Ábendingum og spurningum má vísa til læsissteymis sem tekur þær fyrir á fundi og gerir úrbætur þegar þess gerist þörf.

Teymisstjóri læsissteymisins er Helena Rafnsdóttir

Læsisstefna Njarðvíkurskóla er aðgengileg og á R/LÆSISSTEFNA/2021-2022 og á heimasíðu skólans á rafrænu formi.